

Pi. Versluuis
AARDRIJKSKUNDIG

HANDBOEK

VAN

ZUID-AFRIKA.

(MET EENE KAART.)

Uit het Engelsch

VAN

HENRY HALL,

Arbenaar bij het Departement der Genie in de Kaapstad.

ROTTERDAM,
P. M. BAZENDIJK.
1860.

Het is waarschijnlijk, dat, hoewel de leeuw opgehouden heeft om zijn voortdurend verblijf te vestigen in de nabijheid, van de bewoonde streken der Kaapkolonie, van Natal en van den Vrijstaat, toch, zoo lang de trekkudden van springbokken aldaar een bezoek geven, eenige leeuwen zich op de grenzen zullen ophouden.

De Olifant. (Elephas Africanus.) Het klinkt vreemd, dat van den tijd van het Romeinsche rijk tot het jaar 1856 de Afrikaansche olifant in Europa nimmer was gezien; maar in dat jaar ontving men er een in den plantentuin te Parijs, uit Midden-Afrika. Toen de Hollanders zich het eerst aan de kusten der Tafelbaai vestigden, was de olifant in de onmiddellijke nabijheid in overvloed aanwezig, en de talloze heuvels, rivieren en fonteinen, die in de kolonie naar hem genoemd zijn, bewijzen hoe algemeen hij verspreid was. Tegenwoordig echter zijn zij in de Kaapkolonie bijna uitgeroeid; enkelen vindt men nog in de dichte bosschen, gelegen ten Oosten der Knysna- en Plettenbergbaai en ook in de ruige wildernissen van het Kadouw, tusschen den Zuurberg en de Zondagsrivier. Wij gelooven, dat deze de twee eenige plaatsen der kolonie zijn, waarin zij nog gevonden worden. Het bosch aan de Vischrivier was vroeger een hunner geliefde verblijfplaatsen, maar door den oorlog van 1836 verspreid zijnde, schijnen zij dwars door de bosschen der Buffelrivier en de Grootte Kei verhuisd te zijn naar de ontogankelijke wildernissen van de Umzimvobo, bij de grenzen van Natal, waar zij nog zeer talrijk zijn. Sporen van hunne vroegere gangen en hoopen van hunne reusachtige beenderen worden nog gevonden in de dichte bosschen der Grootte Vischrivier. Wij moeten eene verre reis naar het Noorden doen, voor wij een olifant ontmoeten, en wel naar het land ten Noordoosten en Noordwesten van het meer Ngami, van waar zij na zware regens verhuizen naar de boschrijke vlakten der Kalihari, en aldaar dikwijls door de jagers der Westkust aangetroffen worden. De

weinig bekende streken op de Oostkust, Sofala genaamd, leveren, vergelijkenderwijze, insgelijks zeer vele olifanten van de grootste soort op. Men vindt er geen in den Vrijstaat, en in de Overvaalsche Republiek zijn zij bijna allen uitgeroeid.

De Rhinoceros. (De Rhenoster der kolonisten.) Er worden ten minste vier verschillende soorten van den rhinoceros in Zuid-Afrika gevonden, voornamelijk 1) *de rhinoceros Africanus*, of tweehoornige (de Boreli der Betjoenen), is de gewone zwarte rhinoceros, vroeger algemeen in de onmiddellijke nabijheid der Kaapstad, met twee horens van ongelijke lengte; 2) *de rhinoceros Keiloo*, of zwarte rhinoceros, met twee horens van bijna gelijke lengte; 3) *de rhinoceros Simus*, of gewone witte rhinoceros, (door de inboorlingen de Mohoohoo genoemd), en 4) *de rhinoceros Oswellii (de Kabaaba)* of langhoornige witte rhinoceros, de zeldzaamste van allen. De laatste rhinoceros die in de Kaapkolonie gedood werd, was een oud mannetje, geschoten in 1853 op de Koega (eene grasrijke hoogte), dicht bij Port Elisabeth; een andere werd gedood in 1842, bij de Ecce-vallei in Neder-Albanië, en deze, gelooven wij, waren de laatst overgeblevenen der eens talrijke Chikooroo. Zij zijn nog zeer talrijk in de Noord-oostelijke deelen van Groot Namaqualand, in de Noordelijke deelen van de Kalihari en Betjoenaland, en in het land langs de Limpopo; maar men ontmoet ze niet meer in den Vrijstaat, in het eigenlijke Kafferland, noch in Natal, ten Westen der Umtugela-rivier. OSWELL en VARDEN doodden in één jaar niet minder dan 89 dezer dieren ten Noorden der Vaalrivier, en ANDERSSON, op zijnen reistogt van de Westkust naar het meer Ngami, doodde ongeveer $\frac{2}{3}$ van dit getal. De rhinoceros moet vroeger zeer talrijk in de kolonie geweest zijn, te oordeelen naar het aantal heuvels, rivieren, fonteinen enz., die er naar genoemd zijn. Zijn geliefkoosd voedsel is de spekboom en de euphorbium. In den Vrijstaat werd de laatste rhinoceros gedood in 1842.